

KI-notat nr.: 16/2010 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Håra Kraft SUS/Håra kraftverk	
Fylke/kommune:	Hordaland/Odda	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.: <i>Øystein Grundt</i>
Saksbehandler:	Eirik Bjerke Thorsen	Sign.: <i>Eirik Bjerke Thorsen</i>
Dato:	22 JAN 2010	
Vår ref.:	22 JAN 2010 461-19	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Håra kraftverk i Odda kommune, Hordaland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknaden	2
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	10
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	11
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	13
NVEs vurdering	19
NVEs konklusjon	23

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Håra kraftverk i Odda kommune i Hordaland. Søknaden behandles i henhold til reglene i kapittel 3 i samme lov. Det er søkt om tillatelse etter energiloven for etablering av nødvendige høyspentanlegg. Kraftstasjonen skal tilknyttes eksisterende linjenett med en om lag 400 meter lang jordkabel.

Det søkes om bygging av et småkraftverk som vil utnytte fallet i Håraelva fra hovedinntak på kote 593 til utløp fra kraftstasjonen ved bredden av Røldalsvatnet på kote 382. Det planlegges å overføre to mindre bekker til hovedinntaket med nedgravde rørgater. Installert effekt på 4,9 MW skal gi en årsproduksjon på 16,8 GWh. Det søkes om å drifte kraftverket med slipp av minstevannføring lik alminnelig lavvannføring på 84 l/s i perioden 1. mai til 30. september. Rørgaten vil få en lengde på 1230 meter og skal graves/sprenges ned. Det skal bygges en ca. 120 meter lang adkomstveg til kraftstasjonsområdet, i tillegg til at det må fremføres anleggsvei langs rørgatetraséen.

Tiltakshaver for prosjektet er Håra Kraft SUS som eies av Hardanger Kraft AS og grunneierne.

Odda kommune er positiv til prosjektet og tilrår utbygging i henhold til søknaden. Hordaland fylkeskommune og fylkesmannen i Hordaland mener begge at prosjektet samlet sett er lite konfliktfylt i forhold til allmenne interesser. En grunneier i området går i mot at prosjektet gis konsesjon.

NVE mener at en utnyttelse av Håraelva vil gi et positivt bidrag i form av noe økt kraftproduksjon og lokal verdiskapning. Avbøtende tiltak som slipp av sesongbasert minstevannføring vil etter vårt syn i tilstrekkelig grad redusere skadevirkningene for allmenne interesser i utbyggingsområdet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser mener NVE at fordelene og nytten ved utnyttelse av Håraelva overstiger skaden for private og allmenne interesser som blir berørt slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir derfor Håra Kraft SUS tillatelse etter § 8 i vannressursloven til å bygge Håra kraftverk med overføring av Hagabekk og en mindre bekk til hovedinntaket. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Håra Kraft SUS, datert november 2007:

"Håra Kraft SUS planlegger å utnytte deler av fallet i Håraelva til kraftproduksjon og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter lov av 24. november 2000 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) om tillatelse til:

- Bygging av Håra kraftverk hovedsakelig i samsvar med framlagte planer, eventuelt med mindre endringer i den tekniske utførelsen.*

2. Etter lov av 29. juni 1990, nr 50 (energiloven) om produksjon, omforming, omsetning og fordeling av energi om tillatelse til:

- Å installere en generator på 4,9 MW med nødvendige elektrisk anlegg.*
- Å installere nødvendig koplingsanlegg for nett-tilknytning.*
- Å etablere en 22 kV forbindelse fra kraftstasjonen og fram til eksisterende linje som passerer i nærheten av den planlagte kraftstasjonen."*

Fra søknaden gjengir vi hoveddata for kraftverket:

	Enhet	Håra kraftverk
DATA FOR TILSIG		
Nedbørfelt	m ³ /s	17,4
Middelvassføring (1961 - 90)	m ³ /s	1,671
Alminnelig lavvassføring	m ³ /s	Det foregår vassføringsmålinger (NVE) i vassdraget. Tiltakshaver ønsker å komme tilbake til spørsmålet om alm. Lavvassføring når noen flere resultater foreligger
DATA FOR KRAFTVERKET		
Midlere fallhøyde, brutto	m	211,0
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,472
Slukeevne, maks	m ³ /s	2,9
Slukeevne, min, antatt	m ³ /s	0,145
Installert effekt	MW	4,9
Brukstid	timer	3400
Magasinvolum	mill. m ³	-
HRV	kote	-
LRV	kote	-
Elvekote inntaksdam	kote	593,0
Nedgravd rør, lengde	m	1230
Nedgravd rør, diameter	m	1,10
Kotehøyde kraftstasjon	kote	382,0
DATA FOR PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 – 30/4)	GWh	3,7
Produksjon, sommer (1/5 – 30/9)	GWh	13,1
Produksjon, året	GWh	16,8
DATA FOR ØKONOMI		
Byggekostnad	mill. kr	38
Utbyggingspris	kr/kWh	2,26

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Odda kommune har i kommunestyremøte den 30.12.2008 vedtatt følgende:

"....

1. *Odda kommunestyre rår til at det blir gitt konsesjon til utbygging av Håraelva i samsvar med søknad, men med følgende vilkår:*
2. *Alle naturinngrep gjøres så skånsomme som mulig og tilsåing skjer så raskt som mulig med vegetasjon som naturlig hører til i utbyggingsområde*
3. *Avbøtende tiltak blir gjennomført som beskrevet i søknaden"*

Fra saksutredningen gjengir vi følgende:

"....

Forholdet til kommuneplanen og kommunedelplan for energi og vassdrag
Håraelva ligger i grønn sone i kommunedelplanen for energi og vassdrag. Grønn sone betyr : Det er vurdert til å være få interesser knyttet til vassdraget i den del som er tenkt for utbygging. Det er lavt konfliktnivå og kommunen ønsker utbygging av vassdraget. Her bør det planlegges med tanke på å få god teknisk og økonomisk utnyttning av ressursene.

*I vedtatte kommuneplan er det disse føringene for utnyttelse av vannkraftressursene:
"Kommunen bør være restriktiv i forhold til det verna Opo-vassdraget, i randsonene til nasjonalparkene og rundt hyttefelt."*

I "Føringer for utbygging av småkraft i Fylkesdelplan for energi for Hordaland" leser vi: A 1 — Hordaland skal satse på utnyttning av miljøvennlige og fornybare energikilder uten stor konsekvenser for verdifulle natur-, friluft- og kulturlandskap og større sammenhengende inngrepsfrie naturområder. A 2 — Nye anlegg for produksjon og overføring av energi må ikke lokaliseres i områder som er verna etter naturvernlova, kulturminneloven, i nasjonalpark eller i verna vassdrag. "

Samlet vurderer rådmannen denne aktuelle utbyggingen til å være kvalifisert for grønn sone og går inn for at vassdraget kan bygges ut."

Fylkesmannen i Hordaland uttaler følgende i brev av 24.9.2008:

"....

Fylkesmannen sin vurdering av prosjektet

Ut frå Fylkesmannen sitt kjennskap til området og registreringar i naturbasen kan vi ikkje sjå at allmenne interesser i nemnande grad vert råka på grunn av utbygginga. Tiltaket vil føre til vesentleg reduksjon i vassføringa i elva mellom inntaket og kraftverket. I prosjektet er det ikkje gjort framlegg om minstevassføring og dette vil få negative konsekvensar for m.a. fossefall og fuktkevjangande kryptogamar.

Fylkesmannen er kjent med at det pr i dag er fleire utbyggingsprosjekt til handsaming i Røldal-området. Hordaland fylkeskommune i samarbeid med Fylkesmannen, NVE region vest og to kommunar har starta arbeidet med å utarbeide ein fylkesdelplan for småkraft. På bakgrunn av det store presset for etablering av småkraft i Røldal er det fylkesmannen sin oppfatning at det er nødvendig å sjå desse utbyggingsprosjekta i samanheng slik at presset på naturmiljøet kan

sjåast under eitt. Fylkesmannen vil difor anbefale å legge denne saka på vent, inntil nemnde planarbeid er kome lengre.

Konklusjon

På bakgrunn av det som er nemnd ovanfor vil Fylkesmannen rå frå at det på det noverande tidspunkt vert gitt løyve til bygging av kraftverk i Håraelva. Fylkesmannen vil når arbeidet med nemnde fylkesdelplan er kome lengre vurdere saka på nytt og sjå prosjektet i samanheng med andre fremja eller planlagde prosjekt i Røldal.”

Hordaland fylkeskommune gjorde følgende vedtak i fylkesutvalget 29.9. 2008.

”....

- 1. Fylkesutvalet peikar på at utbygging av Håra kraftverk er i konflikt med automatisk freda kulturminne. For øvrige regionale interesser ser prosjektet ut til å ha relativt lågt konfliktnivå isolert sett. Tiltaket må justerast for å unngå konflikt med freda kulturminne, eller saka må leggjast fram for Riksantikvaren for dispensasjon etter Kulturminnelova som vilkår for konsesjon.*
- 2. Fylkesutvalet viser til arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk, der Røldal vil vere eit av underområda grunna stort potensiale og mange planar om ny småkraftutbygging. Om konsesjonssakene for Røldalsområdet som alt er i prosess skal handsamast ferdig før fylkesdelplanen ligg føre, vil ein rå NVE til å sjå desse sakene i samanheng ved vurdering av konsesjonsspørsmålet.”*

Fra saksutredningen gjengir vi følgende:

”....

Vurdering

Arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk er i gang, med mål om endeleg vedtak av plan hausten 2009. Hovudlina er at nye vasskraftsaker vert handsama etterkvart som dei ligg føre. Hovudtema i fylkesdelplanen er landskap, biologisk mangfald, inngrepsfrie naturområde, fisk og fiske, kulturminne og kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv. Området kring Røldal har potensiale for mange nye småkraftprosjekt, og er eit av underområda i fylkesdelplanen. Røldal er eit område der det alt er gjort mange inngrep i samband med kraftutbygging, og det er stor interesse for ytterlegare utbygging. Dei seinaste åra har fylkeskommunen hatt til handsaming søknad for Ekkjerstølen kraftverk med overføring av Lammabekken (konsesjon gjeven), melding frå Småkraft AS om tre kraftverk inst i Valldalsvatnet (Grøno, Middalen og Trossovdalen) og søknad om bygging av Tufteelva og Mjølåna kraftverk. Det ligg og føre ein søknad om utbygging i Grøndalselva.

Før fylkesdelplan for små vasskraftverk ligg føre er det fylkesdelplan for energi 2001-2012 som er rettesnor for handsaming av slike saker i Hordaland.

Aktuelle mål frå fylkesdelplan for energi

3	Ny produksjon og bruk av energi i Hordaland må ta omsyn til miljø og arealkonfliktar
7	Tilgangen på energiresurser skal gje verdiskapning i fylket og danne grunnlag for næring

Aktuelle retningslinjer frå fylkesdelplan for energi

A1	Hordaland skal satsa på utnytting av miljøvenlege og fornybare energikjelder, utan store konsekvensar for verdifulle natur-, friluftsliv- og kulturlandskap og større samanhengande inngrepsfrie naturområde
A2	Nye anlegg for produksjon og overføring av energi må ikkje lokaliserast i område som er verna etter naturvernlova, kulturminnelova, i nasjonalpark eller i verna vassdrag. Ein bør vere varsam med plassering av nye anlegg tett opp til verna område.
A3	Nye anlegg for produksjon og overføring av energi bør lokaliserast slik at dei ikkje kjem i vesentleg konflikt med viktige natur- og kulturlandskap, kulturmiljø, større inngrepsfrie område, strandsona og viktige område for friluftsliv. Det vert her vist til eigne fylkesdelplanar for kulturminne, friluftsliv og kystsona.
A4	Samlokalisering med tekniske inngrep og etablert arealbruk er ønskelig for å samle inngrep, og det er ønskeleg at etablering av nye energianlegg skjer nær eksisterande infrastruktur.
A5	Undersøkningsplikta etter kulturminnelova bør oppfyllest i samband med konsekvensutgreiing og før iverksetting av tiltak i marka.
A6	I samband med konsekvensutgreiing bør: <ul style="list-style-type: none"> · større inngrep visualiserast · kartunderlag synleggjere område som er omfatta av vern, område med nasjonal og regional verdi og tiltaket sine konsekvensar for "inngrepsfrie område"
A12	Alternativ bruk av tunnelmassar skal vurderast framfor etablering av tippar i terrenget

Mål 3 og retningsline A1 syner at det ikkje er noko prinsipielt standpunkt mot ny vasskraftutbygging i Hordaland, men at tiltaka må ta omsyn til miljø og arealkonfliktar. Retningsline A2 og A3 er nærare spesifisering kring dette.

Området vil ikkje ha verknad for verna område, og retningsline A2 er ivareteke.

Slik utbyggingsplanane er skissert kan ein ikkje sjå at prosjektet vil vere i vesentleg konflikt med viktige regionale interesser som er lista opp i retningsline A3.

I høve til retningsline A4 om samling av tekniske inngrep er det relativt kort veg til eksisterande veg og kraftnett, men tiltaket utløyser saman med andre småkraftprosjekt i området trong for oppgradering av trafokapasiteten i sentralnettet.

Når det gjeld kulturminne er området synfart av ein av fylkeskommunen sine arkeologar. Det er eit automatisk freda kulturminne, ein slepe mellom Håra og Botnen (Askeladden id 112738) som går gjennom tiltaksområdet ved Riksveg 13. Utan betre kartgrunnlag eller omtale av inngrepet er det vanskeleg å vurdere grad av konflikt mellom planlagd tiltak og kjende freda kulturminne. Tiltaka må justerast for å unngå konflikt med automatisk freda kulturminne med framlegging av detaljplanar, eller saka må leggast fram for Riksantikvaren som dispensasjonsmynde etter Kulturminnelova. Det er vidare uheldig at omtale i konsesjonssøknaden av nyare tids kulturminne ikkje også inneber kartfesting av desse med ei nærare skildring som gjer at det mogeleg å vurdere konflikt mellom tiltak og kulturminne.

Tiltaket har ikkje krav om eigen konsekvensutgreiing, og retningsline A6 er mindre relevant. Prosjektet inneber ikkje bygging av tunnel og retningsline A12 vert mindre relevant.

Samla vurdering

Utbyggingsplanane gjeld eit område nær veg og kraftline. Tiltaket vil vere i direkte konflikt med automatisk freda kulturminne, og planane må justerast eller ein må leggje fram saka for Riksantikvaren som dispensasjonsmynde etter kulturminnelova dersom det skal gjevast konsesjon. For andre regionale interesser ser prosjektet ut til å ha relativt lågt konfliktnivå om ein ser denne saka isolert. Røldal er eit område der det alt er gjort mange inngrep i samband med kraftutbygging, eit kraftverk er for tida under bygging, og det er stor interesse for ytterlegare utbygging. Med høgjellsnaturen, slepene og stavkyrkja har Røldalsbygda gode føresetnader for satsing innan reiseliv/friluftsliv, og for desse interessene vil vassdrag med fossar og stryk vere ein del av totalopplevinga. I arbeid med fylkesdelplan for små vasskraftverk vil det vere ei nærare gjennomgang av ulike interesser og sider ved meir utbygging i Røldalsområdet, i tillegg vil ein søkje å etablere retningsliner for korleis framtidig kraftutbygging i området bør skje. Om konsesjonssakene for Røldalsområdet skal handsamast ferdig før fylkesdelplanen ligg føre, vil ein rå NVE til å sjå desse sakene i samanheng når dei skal vurdere konsesjonsspørsmålet.”

Statens vegvesen leverte følgende uttalelse i brev av 1.7.2008:

”....

Viser til høringsbrev mottatt 11. juni 2008, hvor det bes om uttale på høring om bygging av Håra kraftverk innen 20 september 2008.

Statens vegvesen sine interesser i planarbeider omfatter primært etaten sitt ansvar for planlegging, bygging, drift og vedlikehold av riks- og fylkesvegnettet. Vår hovedmålsetting er å skape størst mulig trygg og god trafikkavvikling, et godt miljø og i tillegg ta hensyn til naboer og samfunnsinteresser elles.

I Håradalen er det 2 riksveier og 1 europavei som vil kunne bli berørt av den omtalte utbygginga:

- Rv 520 oppstrøms inntak,
- E 134 parallelt med rørgate
- Rv 13 oppstrøms kraftstasjon

For Rv. 13 er det en reguleringsplan for opprustning av strekningen Rogaland grense — Hårajuvet. Reguleringsplanen omfatter en kraftstasjon m/ avkjørsle sør for Tveitabekken. Vi går ut i fra at det er denne plassen som er tiltenkt Hårajuvet kraftstasjon. Utbyggingen vil medføre behov for ny avkjørsle/utvidet bruk av eksisterende, kryssing av veg med rørgate og ev. høyspentikabler. Ev. konflikt med byggegrense vedr inntak og kraftstasjon. Ved kryssing av Rv. 13 med høytrykksrør må tiltakshaver dokumentere dimensjoneringen ved kryssing av riksvegen.

For Rv 520 vil det være aktuelt med en driftsavkjørsel for tilkomst til inntaket.

Inngrep i terreng under legging av rørgate vil kunne endre bekkefar og lignende. Tiltakshaver må sørge for at det ikke kommer større mengder vann i vårt dreneringssystem enn det som er i dag.

Ev. konsekvenser ved et rørbrudd bør utredes, og ev. tiltak beskrives.

Vi tar forbehold i at våre krav i ev. løyve/dispensasjonssaker, knyttet til de konfliktområder som er nevnt, blir oppfylt.

Utover dette har ikke Statens vegvesen noen merknader.”

Odda Energi AS har i brev av 3.9.2008 gitt følgende uttalelse:

” ....

Odda Energi AS har områdekonsesjon for drift og bygging av høyspenningsanlegg til og med 22 kV i Røldal som er en del av Odda kommune.

Det eksisterer et stort potensial for små, mini og mikrokraftverk i Røldalsområdet og dette har Odda Energi sammen med Statnett tatt konsekvensen av og foretatt en kartlegging i tråd med NVE sine anbefalinger. Det er utarbeidet en samlet samfunnsøkonomisk plan (av mars 2005) for nettstruktur i området som tar hensyn både til utfall og potensielle kraftverk i Røldal og Suldal i størrelsesorden ca 250/75 GWh/MW og utløste investeringer i størrelsesorden 60 mill. Basert på tilbakemeldinger fra aktuelle utbyggere august 2007 ble antall prosjekt og teoretisk potensiale økt til ca 330/110 GWh/MW. Med bakgrunn i dette ble planen oppdatert september 2007 og kostnaden er nå beregnet til ca 120 mill.

Dette inkluderer som tidligere kostnader med å overføre deler av potensialet i området ved Nesflaten via Røldal.

Det er ikke ledig trafokapasitet for å få ut noe nytt småkraftpotensial i dag med dagens nettsituasjon.

Iht. de utarbeidede planer for nettstruktur i Røldal skal Håradalen Kraftverk tilkobles eksisterende 22 kV linje mellom Lynghammer og Håra.

Utvekslingskapasitet mot sentralnettet

Dagens trafokapasitet mot sentralnettet (300 kV) er sterkt begrenset. Verken i Røldal eller i Suldal (Nesflaten) er det transformering mellom 22 kV og 300 kV. Transformeringen skjer fra generatorspenning til 300 kV. På Novle og Nesflaten er det riktignok montert en trafo mellom 22 kV og maskinspenning som gir noe mulighet til uttak når generatorene er i drift (20 MVA Novle og 10 MVA Nesflaten). Størrelsen på hovedtrafoene er tilpasset generatorstørrelsen slik at det oppstår flaskehals for innmating når generatorene i Novle og Suldal I og II går for fullt.

Det eksisterer ikke regionalnett (66 kV og 132 kV) i området. Lokalisering av de potensielle kraftverkene er spredt over et stort område. Størrelsen på kraftverkene tilsier at det riktige er å tilknytte dem 22 kV nettet da dette er spenningen på fordelingsnettet. Forbruket i området kan i lavlast ligge på ca 1 – 2 MW, samtidig som man da kan ha full produksjon i alle småkraftverk. Bortsett fra Svandalsflona og Middyr er disse uten magasin og må påregnes å kjøre for fullt i snøsmeltingen.

*Det forutsettes at det er nødvendig med en transformeringskapasitet på **minst 110 – 115 MVA** mellom 22 kV og 300 kV-nettet*

Spørsmålet melder seg da om hvor slik transformering skal lokaliseres: Mulige steder er Nesflaten, Røldal eller Novle. En kan ikke overføre den store produksjon fra småkraftverkene i Røldal til Nesflaten med 22 kV spenning, og vi står igjen med å vurdere Røldal eller Novle. Tyngdepunktet av produksjonen i de aktuelle småkraftverk ligger nærmere Novle enn Røldal. På den andre siden er det vesentlig enklere og billigere å etablere en transformator ved 300 kV koblingsanlegget i Røldal enn i Novle, der det må etableres et helt nytt anlegg i friluft.

En ser for seg en betydelig forsterkning av 22 kV - nettet og et nytt transformatoranlegg mot sentralnettet. Dette må i stor grad finansieres ved hjelp av anleggsbidrag for fellesanlegg. En forventer at småkraftverkene vil ta sin respektive del av anleggsbidraget. Statnett har til vurdering om og når ny trafokapasitet 300/22 kV kan etableres. En vesentlig faktor her er hvor

mange MW med småkraft som tillates bygget ut. Gitt at en har alle avklaringer på plass så vil det kunne ta 2-3 år å realisere ny trafokapasitet og nødvendig ny infrastruktur. Dvs. tidligst 2011 / 2012.

Nettilknytning av Håra kraftverk

Nettilknytning av Håra kraftverk forutsettes tilknyttet 22 kV linje mellom Lynghammer og Håra via egen 22 kV – 150 mm² Al ca 0,400 km lang. Kabelen blir en del av kraftverket og eies av dette (produksjonsrelatert nettanlegg).

Odda Energi AS kan imidlertid ikke tillate kraftverkene mates inn på 22 kV nettet i Røldal før nødvendige transformator kapasitet og nettforsterkninger er etablert. Odda Energi AS vil ta kontakt med Håra Kraft SUS v/ Ola Hårajuvet for å drøfte tekniske løsninger og økonomiske konsekvenser, med sikte på å komme frem til avtale.

Grunnlag for tilknytningsavtale og samarbeid om drift og vedlikehold.

Odda Energi kan som områdekonsesjonær være interessert i å opprette en avtale med kraftverket som omfatter at Odda Energi kan forestå og utføre bygging av høypentanleggene. Dersom slik avtale ikke inngås med Odda Energi må det søkes om anleggskonsesjon for kraftverkets høyspenningsanlegg. Odda Energi kan også på forretningsmessig grunnlag forestå drift og vedlikehold av kraftverkernes høyspenningsanlegg samt eventuelt andre tjenester som ikke omfattes av nettariffene.”

Martinus Seim v/Maria Uttun Seim skrev følgende i epost av 20.8.2008:

”....

Jeg viser til scannet brev datert 3. juni 2008 fra Dem til Håra Kraft SUS v/Ola Hårajuvet. Brevet ble første gang kjent for oss søndag 19. oktober 2008, av "uvedkommende" som spurte om vi var kjent med denne søknad. Av brevet fremgår at SUS (søker) skal varsle grunneiere som direkte blir berørt av tiltaket. Dette er ikke gjort, hvilket jeg finner kritikkverdig, ikke minst fordi det på dette tidspunkt allerede var anlagt sak i fra SUS mot denne grunneieren, som ifølge utskiftningen eier Haareelven, da denne ble krevd holdt utenfor i utskiftningen.

Saken har vært oppe til behandling i Hordaland jordskifterett v/setterett Telemark jordskifterett 14. oktober 2008. En regner med at dom skal foreligge i løpet av 2-3 uker.

Jeg har tidligere gitt uttrykk for at jeg, Martinus Seim, motsetter meg utbyggingen (Den siste kontakten jeg hadde med NVE i forbindelse med dette var til Kari-Anne Fange, etter at en var kjent med at søknaden var innsendt i 2007, hvor hun allerede da bl.a. ble informert om den pågående saken i Stavanger tingrett, samt at jeg oversendt til henne kopi av dommen og utskiftningsforretningen for Håra innmark. Denne saken har for øvrig nå hatt sin behandling i Lagmannsretten, uten at dom er kjent avsagt.”

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev/e-post av 25.5.2009 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

”....

Odda Energi: Sier at det ikke er nok trafokapasitet i området, og at det må på plass en felles løsning for alle planlagte kraftverk.

Søker har hatt en tett dialog med OE og kjenner til forholdene. Håra Kraft tar til etterretning at det pr i dag ikke er nok trafokapasitet i området til å få krafta fra Håra kraftverk ut på sentralnettet og håper at det blir en løsning på kapasitetsproblemene slik som uttalelsen skisserer. Håra Kraft har full forståelse for at dette avhenger av hvor mye småkraft som blir etablert i området, og derfor kan ta noe tid. Håra Kraft SUS vil samarbeide om en løsning. Håra Kraft har derfor nå i vår søkt OE om midlertidig trafokapasitet frem til en felles løsning er på plass. OE skal installere ny trafo våren 2010, og vil kunne ha nødvendig trafokapasitet. Adm.dir i OE, P.B.Mosdal, har meddelt oss at han vil komme tilbake med svar på dette, samt en oppdatert status om mulig trafoutvidelse i Røldal, i løpet av uke 22. Dette vil bli ettersendt til NVE.

Når det gjelder drift og vedlikehold av høyspentanlegget i kraftstasjonen, ser Håra Kraft for seg en samarbeidsavtale med Odda Energi, som har områdekonsesjon i Odda kommune. Konsesjonen for det elektriske anlegget kommer derfor inn under denne.

Fylkesmannen i Hordaland: Fylkesmannen er kjent med at det er mange småkraftprosjekter i Røldalsområdet, og viser til fylkesdelsplan for småkraft som er under utarbeidelse. Fylkesmannen ønsker å utsette saka til denne planen foreligger. I tillegg ser de det som negativt at det ikke er lagt opp til minstevannføring i prosjektet.

Prosjektet er ikke planlagt uten minstevannføring slik som uttalelsen fra Fylkesmannen i Hordaland hevder. Derimot har Håra Kraft etablert en vannføringsstasjon i elva for å detektere hvor mye vann som faktisk går der. Resultatene fra denne stasjonen er nå begynt å bli så mange, at de endelig kan benyttes til ønsket formål. Det er derfor planen å avklare størrelsen på minstevannføringen i samråd med NVE i god tid før endelig vedtak skal fattes. For øvrig er utbygger klar over at det er mange prosjekter under planlegging i området, og regner med NVE prøver å se totaliteten i dette.

Hordaland Fylkeskommune: Viser til et automatisk freda kulturminne (slepe) fra Håra til Botnen. Det bes om at søker endrer tekniske planer for å unngå konflikt, eller søker om dispensasjon hos Riksantikvaren. I tillegg viser fylkesutvalget til arbeid med fylkesdelsplan for små vannkraftverk. Det er mange småkraftprosjekter i Røldalsområdet, og dersom det skal gis konsesjon før denne planen er vedtatt ber de NVE se alle prosjektene i sammenheng.

Dessverre var verken Håra Kraft SUS, eller noen av våre samarbeidspartnere klar over dette kulturminnet når vi arbeidet med søknaden. På bakgrunn av denne tilbakemeldingen har Håra Kraft vurdert alternativer for trase og plassering. Siden det her blir en nærmest vinkelrett, kryssing uansett plassering av stasjonen, rørgate eller utløp, har vi valgt å søke Fylkeskommunen v/Riksantikvaren om dispensasjon til å gjennomføre tiltaket slik som

planlagt. I området hvor dette kulturminnet passerer vil det bli tatt ekstra omsyn til landskapet og tiltaket blir gjennomført så skånsomt som mulig. Dette planlegges og utføres gjerne i samarbeid med fylkeskommunen og dennes representanter. Fylkesmannens saksbehandler har hatt kontakt med undertegnede pr tlf og vurderer en befaring i området, muligens i løpet av uke 22. Håra Kraft har til hensikt å kunne bli enige om en løsning begge parter kan akseptere.

Martinius Seim: Retter en form for klage mot søker siden han ikke er varslet om konsesjonssøknaden slik som brev fra NVE pålegger. For øvrig dette med jordskifte og at det pågår en sak vedrørende dette.

Med bakgrunn i dissens om noe av eiendomsforholdene langs elva, begjærte en av grunneierne jordskifte for endelig avklaring av forholdene. Jordskifteretten ble holdt i Røldal i 2008 og dommen er sendt NVE separat. HK viser derfor til denne angående eiendomsforholdene. Fastsetting av de faktiske grensene er planlagt til juni 2009 (9. og 10.). I tillegg, nå i vår, er jordskifteretten bedt om å håndtere og etablere en bruksordning for alle eierne. Med dette mener vi at alle eiendomsforhold skal bli ivaretatt.

For øvrig beklager Håra Kraft SUS dersom Martinius Seim skulle vært varslet om brev av 03.06.2008 fra NVE, men vi kan ikke finne noe om dette i nevnte brev.

Odda kommune: anbefaler at det gis konsesjon. Avbøtende tiltak i søknad etterfølges.

Håra Kraft SUS setter pris på at Odda Kommune rår til at det blir gitt konsesjon. Et tett samarbeid med kommunen er en forutsetning i prosjektet."

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Under sluttbefaring kom det opp noen spørsmål om prosjektet som ikke kunne besvares i felt. NVE sendte en e-post med sammenstilling av spørsmålene 12.8.09 og fikk følgende svar via e-post den 30.9.09:

"....

- *Alminnelig lavvannføring Håraelva: Dette var noe dere ville komme tilbake til, når vil resultatene foreligge?*

Svar:

Som kjent har NVE etablert en målestasjon (VM 36.91 Håraelva) i elva på oppdrag fra Håra Kraft SUS. I følge saksbehandler i NVE, er det for kort måleserie i stasjonen til å kunne beregne en alminnelig lavvannføring.

På bakgrunn av dette er eneste løsning å beregne denne verdien vha kjente vannmerker.

Dersom VM 50.1 Hølen legges til grunn, blir alminnelig lavvannføring for Håraelva 0,084 m³/s. Dette er også presentert i selve søknaden.

Håra Kraft SUS foreslår at minstevannføringen i prosjektet settes lik Alminnelig lavvannføring om sommeren. Se for øvrig konsesjonssøknad kap 3.1 for nærmere beskrivelser.

- *5-persentiler Håraelva: I søknaden er verdiene oppgitt, men dere stiller dere tvilende til sommerverdien.*

Svar:

Verdier fra målestasjonen:

5-persentil sommer: 0,38 m³/s

5-persentil vinter: 0,1 m³/s

Til sammenligning er verdiene 0,4 m³/s og 0,072 m³/s dersom en tar utgangspunkt i VM 50.1 Hølen. (Som er gjort i konsesjonssøknaden)

- Alminnelig lavvannføring og 5-persentilverdier for Hagabekk, samt dimensjoner for terskelen.

Svar:

Alminnelig lavvannføring: 10,5 l/s

5-pers. sommer: 50 l/s

5-pers. vinter: 9 l/s

Dimensjoner for terskelen er allerede beskrevet i søknaden side 10.

- Det er ikke oppgitt noen verdier for vannføringer eller produksjonsberegninger for overføringene; dette må med.

Svar:

Produksjonsbidragene fra de to bekkene er allerede beskrevet i søknaden side 11.

Når det gjelder vannføringene fra bekkene presenteres herved følgende tabell utarbeidet av Norconsult:

Nedbørfelt og avløp

Felt	Areal	Avløp		
	km ²	l/s/km ²	m ³ /s	mill. m ³ /år
Hagabekk ved inntaket ca. kote 610	2,38	90	0,21	6,62
Sidebekk ved inntak ca. kote 600	0,8	76	0,06	1,89
Sum	3,18	85	0,27	8,51

- Den omtalte "slepen" i terrenget overfor Rv 13; har fylkeskommunen kommet med noen uttalelse til dere angående denne? NVE har ikke mottatt noe.

Svar:

Vi har forsøkt å få fylkeskommunen til å uttale seg om saken, men har foreløpig ikke lyktes. Vi er lovet svar fra saksbehandler, og dette vil ettersendes så snart det foreligger.

Det kan videre informeres om at Elisabeth Warren i Hordaland fylkeskommune var på befarings i Håra i juni tidligere i år for å studere denne "slepen" nærmere. Representanter for Håra Kraft SUS var også tilstede under denne befaringsen, og ble da lovet tilbakemelding i løpet av kort tid.

- Vi etterlyste litt mer informasjon om støyproblematikk og støyskjerming ved kraftstasjonen.

Svar:

Vi foreslår at følgende punkt legges inn som et avbøtende tiltak kap 4.7 i søknaden:

4.7 Støy

Det vil bli foretatt en beregning av hvilket støynivå det må påregnes fra et aggregat av denne typen. Materialbruk, lydisolering og orientering av ventilasjonsåpninger vil bli tilpasset disse beregningene slik at de grenseverdiene SFT angir blir oppfylt, og slik at bebyggelsen blir skjermet. Det er etter hvert blitt opparbeidet betydelig erfaring for hvordan småkraftverk skal støydemperes.

- Vedlegg 3 i søknaden viser bl.a. overføringene som er planlagt, men tegningen er litt utydelig; skal hagabekk føres inn i Håraelva oppstrøms inntaket, eller inn i det andre bekkeinntaket?

Svar:

Se oppdatert vedlegg 3 vedlagt.

- Hvor stort areal vil bli demt ned ved hovedinntaket og hvor mye vil vannstanden her variere? I søknaden står det "om lag en meter", - noe som er litt upresist. Inntaksvolumet mangler også.

Svar:

Følgende beregninger er utført for inntakskulpen:

Håraelva inntak på ca. kote 593: Volumet er på ca. 450 m³, neddemt areal er på ca. 100m². Beregninger er basert på kart 1:5000. Frostsikker vannstand ved inntaket er på 1,5 - 2,0 m.

Vannstand i inntaksbassenget kan variere 1 m."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Tiltakshaver for Håra kraftverk er Håra Kraft SUS som er et selskap under stifting og som har som formål å bygge og drive Håra kraftverk. Håra Kraft SUS eies av Hardanger Kraft AS og grunneierne. Hardanger Kraft eies av AS Tyssefaldene og Odda Energi AS med 50 % hver.

Om søknaden

Håra Kraft SUS planlegger å utnytte deler av fallet i Håraelva til kraftproduksjon og søker om følgende tillatelser:

1. Etter lov av 24. november 2000 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) om tillatelse til:

- Bygging av Håra kraftverk hovedsakelig i samsvar med fremlagte planer, eventuelt med mindre endringer i den tekniske utførelsen

2. Etter lov av 29. juni 1990, nr 50 (energiloven) om produksjon, omforming, omsetning og fordeling av energi om tillatelse til:

- Å installere en generator på 4,9 MW med nødvendige elektriske anlegg
- Å installere nødvendig koplingsanlegg for nettilknytning
- Å etablere en 22 kV forbindelse fra kraftstasjonen og frem til eksisterende linje som passerer i nærheten av den planlagte kraftstasjonen.

Beskrivelse av området

Håraelva ligger i Røldal i Odda kommune og renner ut i Røldalsvatnet fra nordvest om lag 4 km sørvest fra Røldal sentrum. Det planlagte inntaket på kote 593 ligger rett nedstrøms krysset mellom E 134 og riksvei 520. Det er planlagt å overføre to bekker til inntaksområdet. Disse har naturlig samløp med Håraelva 50-100 meter nedstrøms den planlagte inntaksdammen. Nedbørfeltet ved inntaksdammen med overføringene blir på 17,4 km² og ligger hovedsakelig nord og vest for inntaksplasseringen. Mot nord går grensen for nedbørfeltet rett nord og øst for Elversvatnet på om lag 1300 m.o.h. Store deler av nedbørfeltet ligger fra 1100 til 1300 m.o.h. og er brefritt.

I utbyggingsområdet renner Håraelva i sørøstlig retning i små fosser og stryk. E 134 krysser Håraelva to ganger og en av de planlagt overførte bekkene (Hagabekk) en gang på utbyggingsstrekningen, mens riksvei 13 krysser Håraelva i overkant av 100 meter oppstrøms utløpet i Røldalsvatnet. Utenom i krysningspunktene er elva svært lite synlig da den over store deler av strekningen renner i dype juv.

I utbyggingsområdet består berggrunnen av diorittisk til granittisk gneis og migmatitt. Dette er bergarter som normalt gir opphav til nøysom og fattig flora. Nord og vest i nedbørfeltet er det imidlertid et større felt med glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt, som kan være rikere og gi grunnlag for mer krevende arter.

Området er preget av storstilt vegbygging med E 134 og riksvei 520 og 13 i tillegg til en gammel bygdevei som går opp de bratte bakkene på Håra. Influensområdet er i dag i hovedsak preget av ulike, unge bjørkeskogutforminger som er etablert de siste 40-50 år.

Det er ikke påvist rødlistede arter av noe slag i det planlagte utbyggingsområdet og potensialet for slike er også vurdert som lite. Det er registrert en naturtype med verdi C (lokalt viktig). Det er et par små, fisketomme myrpytter rett nedenfor området der E 134 går inn i spiraltunnelen på vestsiden av Håraelva. Her finnes noe intermediær myrvegetasjon med innslag av bl.a. sivblom, myrhatt og smalsoldogg. Dammene er også levested for flere øyentikkerarter, men lite trolig rødlistede.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Det planlagte utbyggingsområdet er sterkt påvirket av veibygging, blant annet ved inntaksområdet, langs øvre del av rørgaten og ved kraftstasjonsområdet. Parallelt med de øvre 850 meterne av planlagt rørgate går det en 22 kV luftlinje. E 134 går i slynger et stykke nedover lia i noenlunde samme retning som rørtraséen. Om lag 150 meter av traseen går også over E 134 der denne går i tunnel. De siste 400 meterne av rørgaten er det bratt fall og relativt utilgjengelig før traséen krysser Rv 13 ved Røldalsvatnet.

Teknisk plan

Håra kraftverk er planlagt som et rent elvekraftverk uten reguleringer. Ved kraftverksinntaket blir det en inntakskulp hvor vannstanden vil få en mindre variasjon. Det er ikke presentert alternative utbyggingsløsninger.

Overføringer

Hagabekk kommer fra nordvest og renner inn i Håraelva ca. 100 meter nedstrøms inntaket. Denne er tenkt overført til inntaket via et bekkeinntak på ca. kote 610 og et ca. 230 meter langt nedgravet rør. Inntaket er tenkt utført med en massiv betongterskel som får en høyde på 1,5-2 meter og en lengde på 10-15 meter.

Inntaket blir utstyrt med et frostsikkert røruttak, som kan avstenges ved hjelp av bjelkestengsel. Hagabekk har ved planlagt overføringssted et beregnet nedbørfelt på 3,38 km² og en middelvannføring på 0,21 m³/s. Produksjonsbidraget er beregnet til å være ca. 2,0 GWh.

En mindre bekk fra sør er også tenkt overført til inntaket i Håraelva, enten via et 50 meter langt rør på nedsiden av Rv 520 eller via et 80 meter langt rør på oversiden av Rv 520. Denne bekken renner inn i Håraelva noen titalls meter nedstrøms området der hovedinntaket er tenkt plassert. Det planlegges å bygge en terskel over bekken og et frostsikkert uttak for røroverføring. Bekken har et nedbørfelt ved overføringsstedet på 0,8 km² og en beregnet middelvannføring på 0,06 m³/s. Produksjonsbidraget er beregnet til å være ca. 0,6 GWh.

Inntak

Kraftverksinntaket er planlagt på ca. kote 593 like nedstrøms krysset mellom E 134 og Rv 520. Det antas at det er fjell i hele damstedet og dammen planlegges som en massiv betongdam med fritt overløp og tapperør i bunnen for tapping av minstevannføring. Dammen antas å få 2-3 meters høyde og om lag 20 meters lengde og volumet anslås til å bli ca. 450 m³. Inntaket bygges på høyre side (sett nedstrøms) og forsynes med varegrind. Det er lagt til grunn i kostnadsoverslaget at det installeres en luke med rørbruddfunksjon. Anslagsvis 250 m² demmes ned rundt dammen, der nivået antas å pendle ca. 1 meter.

Rørgate

Rørgaten er tenkt utført i GRP – rør med en diameter på 1,10 meter. Rørgaten vil graves/sprenges ned i hele lengden, som blir ca. 1230 meter. Røret legges mest mulig rettlinjert, men ved retningsendringer må røret forankres i betongklosser. Som overfylling forutsettes benyttet stedlige masser harpet for større stein. For å sikre god drenering og for å hindre at vann følger traseen, dreneres grøften ut til siden med jevne mellomrom.

Kraftstasjon

Stasjonsbygget er planlagt oppført ved Røldalsvatnet ca. 80 meter fra Rv 13 med tilstrekkelig klaring til HRV på kote 380. Bygget vil få en grunnflate på ca. 80 m² og vil være lite synlig fra riksveien på grunn av sterkt skrånende terreng. Fra kraftstasjonen etableres en enkel kanal for utføring av vann til Røldalsvatnet. Det skal installeres en 5-strålet vertikal Peltonturbin med nominell effektytelse på 4,9 MW. Maksimal slukeevne blir 2,9 m³/s, tilsvarende 174 % av middelvannføringen som er på 1,671 m³/s. Minste slukeevne blir 0,145 m³/s.

Elektriske anlegg

Generatoren får en ytelse på 5,4 MVA og en spenning på 6,6 kV. Generatorspenningen transformeres opp til 22 kV via en trafo med samme ytelse som generatoren. Det er ikke bestemt om transformatoren plasseres inne i kraftstasjonsbygget eller utenfor. Kraftproduksjonen fra Håra kraftverk er tenkt koblet inn på eksisterende 22 kV – linje som passerer ca. 400 meter fra kraftstasjonen med jordkabel. Linjen eies av Odda Energi, som har områdekonsesjon i området. I følge Odda Energi er det ikke ledig kapasitet for tilknytning av Håra kraftverk i dag. 22 kV – nettet må forsterkes i tillegg til at det trengs økt transformator kapasitet opp mot sentralnettet. Som områdekonsesjonær kan de ved eventuell utbygging og etter nærmere avtaleinngåelse kunne stå for drift og vedlikehold av anlegget.

Veier

Fra Rv 520 planlegges det å bygge adkomstvei til inntaket, denne vil få en lengde på noen titalls meter. Fra Rv 13 langs Røldalsvatnet vil Håra Kraft SUS bygge adkomstvei til kraftstasjonsområdet.

Her er terrenget bratt, og veien vil få en lengde på ca. 200 meter. Videre blir det nødvendig å anlegge vei med enkel standard langs rørtraséen fra inntaket til kraftstasjonen.

Massetak og deponi

I følge søknaden blir det ikke nevneverdige behov for massetak. Eventuelle overskuddsmasser vil bli plassert lokalt og tilpasset terrenget. Et mulig område for plassering av eventuelle overskuddsmasser er i søknaden tegnet inn rett sør for kraftstasjonen.

Hydrologiske virkninger

Nedbørfeltet til Håraelva har en størrelse på 17,4 km² ved planlagt inntakspunkt. Middelvannføringen for perioden 1961-1990 er beregnet til 1,67 m³/s, som med en usikkerhet i feltet på ± 20 % vil ligge i intervallet 1,34 – 2,00 m³/s. Håraelva er preget av sterke sesongvariasjoner i vannføringsregimet med stor sommervannføring og lav vintervannføring. Vårflommen inntreffer i mai – juni og etterfølges ofte av en sekundær høstflom september – oktober. Fra desember – april har Håra svært lav vannføring.

Maksimal slukeevne i prosjektet er på 2,9 m³/s, tilsvarende 174 % av middelvannføringen. Minste slukeevne er oppgitt å være på 0,145 m³/s. Det søkes om å drifte kraftverket med slipp av minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring om sommeren. Denne er beregnet til å være på 0,084 m³/s. Restfeltet nedstrøms inntaket har en størrelse på 0,6 km², noe som gir en middelvannføring på 30 l/s. Bidraget fra restfeltet er dermed svært begrenset.

5-persentilverdier for vannføringen ved inntaksstedet er målt til 0,38 m³/s i perioden 1. mai til 30. september og 0,1 m³/s i perioden 1. oktober til 30. april. Målingene varierer noe fra verdiene som opprinnelig er oppgitt i søknaden, beregnet fra vannmerke 50.1 Hølen, som var henholdsvis 0,4 og 0,072 m³/s.

Driftsimuleringer med kraftverket i drift har vist at for perioden 1974 – 2004 passerer ca. 0,48 m³/s inntaket, tilsvarende ca. 29 % av dagens middelvannføring. Rett før utløpet i Røldalsvatnet vil restvannføring, flomoverløp og slipp av minstevannføring på 100 l/s om sommeren utgjøre 0,51 m³/s, tilsvarende ca. 30 % av dagens middelvannføring.

I et år med middels stor sommervannføring vil vannføringen være større enn største slukeevne på 2,9 m³/s i 72 døgn, eller ca. 20 % av tiden. Av vannføringskurvene for vassdraget går det frem at dette bare vil inntreffe i perioden mellom mai og oktober. Vannføringen vil være mindre enn minste slukeevne i 49 døgn, eller ca. 13 % av tiden.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Håra kraftverk til ca. 16,8 GWh fordelt på 3,7 GWh vinterproduksjon og 13,1 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 39,6 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,36 kr/kWh.

I nedbørfeltet til det omsøkte prosjektet er det gitt konsesjon for overføring av Reinsvatn til Saudavassdraget i forbindelse med Saudaprojektet. Denne overføringen ville medført om lag 1,7 GWh mindre produksjon i Håra kraftverk enn søker har beregnet. I en planendringssøknad til NVE fra Saudafallene datert 6.11.2009 søkes det om å frafalle den konsesjonsgitte overføringen. I og med at det eventuelle produksjonstapet er såpass lite mener NVE at det ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

I følge søknaden vil tiltaket berøre et område på om lag 22 dekar, fordelt på inntaksområde (2 dekar), kraftstasjonsområde med adkomstvei (3 dekar) og rørtrasé (17 dekar). Areal for tilkobling via luflinje er ikke inkludert. Store deler av arealet som blir berørt av rørtraseen under anleggsfasen, inkludert anleggsveien, kan bli tilbakeført.

Berørte grunneiere/rettighetshavere er:

Gnr. 30 bnr. 24

Gnr. 30 bnr. 13, 21 og 69

Gnr. 30 bnr. 86

Gnr. 30 bnr. 29

Gnr. 30 bnr. 185

Gnr. 30 bnr. 5

Gnr. 30 bnr. 23

Gnr. 30 bnr. 16

Gnr. 30 bnr. 141

Gnr. 30 bnr. 81

Odda kommune har rett til reserveinntak i Håraelva.

Noen avtale grunneierne imellom finnes ikke på det nåværende tidspunkt.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området har status som LNF-område i kommuneplanens arealdel. Odda kommune sier i sin uttalelse at Håraelva ligger i grønn sone i kommunedelplanen for energi og vassdrag, dvs. at det er vurdert å være få interesser knyttet til vassdraget i den del som er tenkt utbygget.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke behandlet i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

Det omsøkte prosjektet vil ikke medføre reduksjon i eksisterende soner for inngrepsfrie naturområder.

Nasjonale laksevassdrag

Tiltaket berører ikke nasjonale laksevassdrag eller laksefjorder.

Andre verneområder

Prosjektet berører ingen områder som er vernet etter Naturvernloven.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært kunngjort, lagt ut til offentlig ettersyn og sendt på høring til Odda kommune, fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, berørte statlige forvaltningsorganer og interesseorganisasjoner. NVE var på befaring i området den 3.6.2009 sammen med representanter for søkeren, andre berørte grunneiere og Odda Energi AS. Høringsuttalelsene har vært forelagt søker for kommentar. Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedpunktene i uttalelsene.

Odda kommune rår til at det blir gitt konsesjon til det omsøkte prosjektet med vilkår om at avbøtende tiltak blir gjennomført som beskrevet i søknaden og at alle naturinngrep gjøres så skånsomt som mulig. Tilsåing bør skje så raskt som mulig med vegetasjon som naturlig hører hjemme i utbyggingsområdet.

Fylkesmannen i Hordaland kan ikke se at allmenne interesser i nevneverdig grad blir berørt ved realisering av prosjektet, men peker på at utbyggingsplanene uten slipp av minstevannføring vil få negative konsekvenser for fossefall og fuktighetskrevende kryptogamer. Fylkesmannen peker videre på at Hordaland fylkeskommune i samarbeid med fylkesmannen, NVE region vest og to kommuner holder på å utarbeide en fylkesdelplan for småkraft. Fylkesmannen vil derfor anbefale å legge saken på vent til dette planarbeidet har kommet lenger.

Hordaland fylkeskommune peker i sin uttalelse på at prosjektet er i konflikt med automatisk fredet kulturminne. For øvrige regionale interesser mener fylkeskommunen at den planlagte utbyggingen ser ut til å ha relativt lavt konfliktnivå. Fylkeskommunen viser også til arbeidet med fylkesdelplan for småkraft, og råder NVE til å se konsesjonssakene i Røldalsområdet i sammenheng ved vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Statens vegvesen region vest viser til at den omsøkte utbyggingen vil berøre E 134 parallelt med rørgaten, Rv 520 oppstrøms inntaket og Rv 13 oppstrøms kraftstasjonen. Utbyggingen vil medføre behov for ny avkjørsel/utvidet bruk av eksisterende veier, kryssing av vei med rørgate og eventuelt luftlinje samt mulig konflikt med byggegrense ved inntak og kraftstasjon. Ved kryssing av Rv 13 må tiltakshaver dokumentere dimensjoneringen. Videre mener vegvesenet at tiltakshaver må sørge for at det ikke kommer større mengder vann inn i deres dreneringssystem enn det som er i dag og at eventuelle konsekvenser ved rørbrudd bør utredes og eventuelle tiltak beskrives.

Odda energi AS sier i sin uttalelse at det ikke er ledig trafokapasitet for å få ut noe nytt småkraftpotensial i dag med dagens nettsituasjon og at de ikke kan tillate innmating på 22 kV – nettet i Røldal før nødvendig transformator kapasitet og nettførsterkning er etablert. Odda Energi vil holde kontakt med Håra Kraft SUS med sikte på å komme frem til en avtale om bygging, drift og vedlikehold av høyspentanleggene når nødvendige betingelser er på plass.

Martinus Seim v/Maria Uttun Seim gir uttrykk for at han motsetter seg utbygging av prosjektet og viser til pågående sak i indre Hordaland jordskifterett. Martinus Seim skal heller ikke ha blitt varslet om at saken ble sendt på høring, slik søker plikter, jfr. NVE 200704461-6 datert 3. juni 2008.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 16,8 GWh i ny årlig kraftproduksjon.
- Utbygging vil gi lokal aktivitet og verdiskapning i anleggsperioden og inntekter til utbyggere og Odda kommune

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Håraelva

NVEs vurdering

Den planlagte utbyggingen gjelder et småkraftverk med inntak med adkomstvei, to mindre overføringer med terskler og nedgravet rør, nedgravet hovedrørgate med tilhørende anleggsvei samt kraftstasjonsbygning med adkomstvei og tilkobling til fordelingsnett. NVE vurderer prosjektet til å ha akseptabel lønnsomhet. Høringspartene er i hovedsak positive til det omsøkte prosjektet med forbehold om avbøtende tiltak.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Realisering av planene vil redusere vannføringen på berørt strekning, som har en lengde på om lag 1,2 km. I tillegg blir de to bekkene som er planlagt overført så å si tørrlagt nedstrøms bekkeinntakene til samløpet med Håraelva. Lengden på disse elvestrekningene er ikke nevnt i søknaden, men av søknadens vedlagte kart ser det ut til å dreie seg om ca. 170 meter for Hagabekk og ca. 40 meter for bekkene som kommer fra sør. Det søkes om å drifte kraftverket med slipp av minstevannføring på 84 l/s i perioden 1.5 – 30.9, noe som tilsvarer beregnet alminnelig lavvannføring. Restfeltet, som har en størrelse på 0,6 km², vil bidra med en middelvannføring på 30 l/s i Håraelva.

Håraelvas vannføring er preget av stor sommervannføring med store flomtopper og svært liten vannføring fra desember til slutten av april. Værstatistikk fra Midtlæger målestasjon, som er den nærmeste offisielle målestasjonen fra utbyggingsområdet, viser at middeltemperaturen ligger under -4°C fra desember til april. Ved å drifte kraftverket som omsøkt uten slipp av minstevannføring i perioden 1.10 – 30.4 vil elven sannsynligvis bunnfryse det meste av denne perioden.

I et middels år er vannføringen større enn kraftverkets maksimale slukeevne på 2,9 m³/s i 72 dager. Dette vil nærmest utelukkende inntreffe om sommeren. Driftssimuleringer med kraftverket i drift i perioden 1974 – 2004 tilsier i følge søknaden at ca. 0,48 m³/s vil passere inntaket ved overløp. Dette tilsvarer ca. 29 % av middelvannføringen i Håraelva ved inntaksområdet.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Vassdraget ligger i følge søknaden i ”indre kyststrøk”. Fra målestasjoner i området fremgår det at gjennomsnittlig årsnedbør er på om lag 1600 mm med oktober som den mest nedbørrike måneden og april som den tørreste.

Det er ikke foreslått minstevannføring om vinteren i prosjektbeskrivelsen, noe som vil medføre svært liten eller ingen vannføring fra inntaket og et godt stykke nedover Håraelva om vinteren. Bunnfrysing vil forekomme hyppig på hele den utnyttede strekningen, noe som ikke ser ut til å forekomme i dag.

Redusert vannføring på utbyggingsstrekningen kan endre lokalklima i områder nære elveløpet, men høyst sannsynlig ikke i så stor grad at det blir merkbart for folk i området.

Grunnvann, flom og erosjon

Fraføring av vann fra elveløpet, som går bratt ned mot Røldalsvatnet i små fosser og stryk, forventes ikke å medføre merkbar endring av grunnvannstanden i området. Volumet i inntaksdammen forventes ikke å medføre noen flomdemping av betydning, men flommene vil bli redusert med den vannføringen som går gjennom kraftstasjonen. Under vårflommen kommer vannføringen i Håraelva opp i 7-9 m³/s, mens kraftverkets maksimale slukeevne er 2,9 m³/s.

Det er ifølge søknaden ikke forventet at tiltaket skal medføre endrede erosjonsforhold i elven. På deler av planlagt utbygget strekning er det mye grov stein i elveløpet, bl.a. har mye stein rast ut i elvens nedre del i forbindelse med sprengningsarbeid. Disse massene vil i større grad enn i dag bli liggende ved eventuell utbygging, idet elvens transportevne reduseres ved redusert vannføring. Større flommer vil likevel fra tid til annen renske elveløpet som før.

Biologisk mangfold

Geologien i utbyggingsområdet gir kun grunnlag for fattig og nøysom flora. I området rundt inntaksdammen og overføringstrasèene er dominerende vegetasjonstyper røsslyng-blokkebærskog, fjellskogutforming, med overganger mot mer frodig blåbær-kreklingsutforming av blåbærskog. Typiske arter i feltsjiktet er smyle, gulaks, skrubbær, blåtopp, røsslyng, sølvbunke, fjellbjørk med flere. Nedover langs elven går naturtypen gradvis over i en fattig blåtopputforming av fjellbjørkeskog. Enkelte steder er vegetasjonen noe bakkemyrpreget grunnet friske sig over grunnlendt mark. I området rett nedenfor inngangen til spiraltunellen på E 134 på vestsiden av Håraelva ligger det et par mindre pytter. Her er det innslag av noe intermediaer myrvegetasjon som smalsoldogg og flaskestarr. Pyttene er leveområde for flere øyenstikkere, og arter som er registrert er vanlig øyenstikker (*Ashnea juncea*), liten torvlibelle (*Leucorrinia dubia*) og stor blåvannymfe (*Coenagrion hastulatum*), som alle er trivielle. Dammene har trolig potensial for flere arter, men neppe rødlistearter. Lokaliteten har fått verdivurdering C – lokalt viktig. Etter plantegningen i søknaden ser det ikke ut til at tiltaket vil påvirke lokaliteten, delvis i motsetning til hva søknadens vedlagte miljørapport beskriver. I miljørapporten er det tatt utgangspunkt i at kraftstasjonen plasseres ved Håraelvas utløp i Røldalsvatnet, mens den i søknaden er plassert om lag 400 meter lenger sør.

Videre nedover mot planlagt kraftstasjonsområde ved Røldalsvatnet endrer ikke vegetasjonen seg i særlig grad utover at enkelte mer varmekjære arter som liten marimjelle, sløke, bringebær, skogstorkenebb, geittelg og markjordbær kommer inn. I området ved Rv 13, rett overfor kraftstasjonsområdet, er det litt gammel kulturmark preget av sterk gjengroing hvor næringskrevende arter som bringebær, stornesle, mjødukt og sølvbunke dominerer.

Planlagt utbygget strekning har sørøstlig eksponering og lav – og mosefloraen ser også ut til å være av triviell karakter. Isgang og store flommer har vasket vekk nærmest all vegetasjon langs elveløpet. Faktorer som sørøstvendt og tidvis soleksponert terreng, fattig berggrunn, manglende kontinuitet og ung skog gjør at det mangler miljøer for interessante og kravfulle arter av moser og lav. Fattige skogsutforminger av ung alder på grunn av tidligere hogst gjør at det er lite potensial i område for rødlistede arter av sopp også. Av insekter og virveldyr er det heller ikke gjort interessante funn og potensialet synes lite. Det er registrert uregelmessige observasjoner av kongeørn i området, men utbyggingsområdet er uten egnede hekkelokaliteter og det er heller ingenting som tyder på at hekking finner sted i nærområdet.

Elven er i søknaden vurdert som fisketom i utbyggingsområdet. Nedre del av Håraelva er bratt med grovt substrat og oppgangsmulighetene fra Røldalsvatnet, som er regulert, synes små. Noe fisk kan slippe seg ned fra overliggende vann i nedbørfeltet, men på grunn av få egnede oppholdssteder på planlagt utbygget strekning dreier det seg ikke om store mengder. Elvestrekningens fysiske egenskaper, som bratt fall, grovt substrat, sure bergarter og store vannføringsvariasjoner indikerer heller ikke at vassdraget har noen bunndyrproduksjon av betydning eller at det er særlig potensial for limnologiske verdier. Det er likevel mulig at fossekall hekker i vassdraget, uten at dette er bekreftet. Fylkesmannen i Hordaland påpeker at det i prosjektet ikke er oppgitt noen tallfestet minste vannføring og at dette vil få negative konsekvenser for blant annet fossekall og fuktrevende kryptogamer. NVE er delvis enig med fylkesmannens vurdering; ved eventuell utbygging vil vassdraget bli uegnet for fossekall vinterstid på grunn av bunnfrysning, mens det sommerstid fortsatt kan fungere som egnet habitat.

Oppsummert er NVEs vurdering at tiltakets virkninger på biologisk mangfold og naturtyper er akseptable. Å ivareta utbyggingsstrekningens økologiske funksjon med produksjon av evertebrater er likevel betydningsfullt og det er derfor viktig etter vårt syn å opprettholde en viss minste vannføring nedstrøms planlagt inntak.

Landskap og friluftsliv

Tiltaksområdets beliggenhet ved Røldalsvatnets vestre bredde beskrives lettest med referanser til det omfattende veisystemet i området. Bebyggelsen på Håra ligger vesentlig på østsiden av elven i området der Rv 13 tar av E 134, som frem til avkjørselen mer eller mindre har fulgt Røldalsvatnets nordvestre bredde. Rv 13 går over Håraelva og videre langs vannets vestre bredde, mens E 134 slynger seg oppover i terrenget i nordvestlig retning og krysser elven to ganger på planlagt utbygget strekning. Inntaket er tenkt plassert på kote 593, rett nedstrøms broen der Rv 520 krysser elven og går sammen med E 134 på østsiden av elven. Øst for inntaksplasseringen er det hyttefelt. I søknaden er det oppgitt at det også er planlagt et hyttefelt i øvre del av rørtraseen, men at planene ikke er detaljprosjektert og at noen av tiltakshaverne til Håra Kraft AS også er grunneiere i dette området. Vest for øvre del av utbyggingsstrekningen går det en 22 kV linje, med en avstand på 100 – 200 meter fra Håraelva. Rørgatetraseen vil gå tett opptil denne på midtre del av strekningen.

På store deler av utbyggingsstrekningen går Håraelva i relativt dype kløfter og er derfor knapt synlig fra veinettet i området med unntak av ved broovergangene. Fra Røldalsvatnet antas det at elven er synlig på enkelte partier. Det omfattende veinettet og det bratte, vanskelig tilgjengelige terrenget gjør området lite attraktivt i tursammenheng, til tross tiltakets nærhet til hyttefelt. Med minste vannføring som avbøtende tiltak er NVEs samlede vurdering at det planlagte prosjektets innvirkning på landskap og friluftsliv er akseptabelt.

Kulturminner

Det er registrert et automatisk fredet kulturminne i tiltaksområdet. Det dreier seg om en gammel ferdselsvei mellom Håra og Botnen (Askeladden id 112738), som kommer i konflikt med rørgaten i området rundt Rv 13. Forholdet er ikke endelig avklart av kulturmyndigheten og dispensasjon etter kulturminneloven foreligger ikke fra Riksantikvaren. NVE mener forholdet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men saken må avklares før eventuell godkjenning av detaljplaner for prosjektet.

Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Det er ingen grunn til å tro at tiltaket medfører negative konsekvenser for vannkvaliteten i Håraelva utover eventuell anleggsperiode. NVE er informert om at Odda kommune har rett til et reserveinntak i Håraelva i henhold til inngåtte avtaler. NVE kjenner ikke detaljene i avtalen og Odda kommune har ikke omtalt saken i sin høringsuttalelse. NVE anser dette derfor som et privatrettslig forhold som er ivaretatt med avtale mellom partene.

Linjetilknytning

Kraftverket skal etter planen tilkobles eksisterende 22 kV – linje som passerer ca. 400 meter fra kraftstasjonsområdet og som krysses av rørgatetraseen. Tilkoblingen skal gjøres via jordkabel. Linjen eies av Odda Energi AS, som har områdekonsesjon. Tilknytningslinjer som denne bygges normalt innenfor områdekonsesjonen til lokal netteier. I forkant av en slik linjeetablering skal planene sendes på høring til lokale og regionale myndigheter og antatte berørte parter.

Andre forhold

Fylkesmannen i Hordaland vil at NVE skal avvete konsesjonsspørsmålet slik at fylkesmannen kan vurdere saken på nytt når arbeidet med fylkesdelplan for små vannkraftverk er kommet lengre. Fylkesmannen vil da se prosjektet i sammenheng med andre planlagte prosjekter i Røldal. Hordaland fylkeskommune råder også NVE til å se sakene i Røldalsområdet i sammenheng dersom sakene skal behandles før fylkesdelplanen er ferdigstilt.

På generelt grunnlag utsetter ikke NVE saker inntil fylkesvise planer er ferdigstilt. I denne saken har NVE gjort seg kjent med høringsutkastet til Hordalands ”fylkesdelplan for små vannkraftverk”, som hadde høringsfrist 1.7.2009. Høringsutkastet og kartgrunnlaget, som er tilgjengelig på fylkeskommunens nettsider, frembringer etter NVEs oppfatning ikke ny informasjon vedrørende de aktuelle utbyggingsplanene ved Håra. Med unntak av potensiell konflikt med automatisk fredet kulturminne mener NVE at tiltaket i liten grad rammer allmenne interesser, noe fylkesmannen og fylkeskommunen også skriver i sine høringsuttalelser.

Oppsummering

NVE mener det planlagte kraftverket kan bidra til å styrke det lokale næringsgrunnlaget og ser dette som positivt. I tillegg vil kraftverket øke kraftproduksjon i området med ca. 16,4 GWh fornybar energi. Med avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring forbi inntaket hele året, vil skadevirkningene for landskapet og miljøet i og langs elven på utbyggingsstrekningen etter vårt syn reduseres til et akseptabelt nivå. Vi kan ikke se at det foreligger andre forhold som berører allmenne interesser i vesentlig grad. NVE vurderer verdien av de to elvestrekningene som blir berørt som følge av overføring som svært begrenset og vi er ikke kjent med at allmenne interesser vil bli påvirket ved gjennomføring av denne delen av tiltaket.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Håra Kraft SUS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Håra kraftverk med overføring av to mindre bekker. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Forholdet til energiloven

Odda Energi AS har uttalt at det må påregnes et anleggstilskudd ved tilkobling av Håra kraftverk og til en forsterkning av linjenettet. Det er per i dag uklart om det er kapasitet i lokalt 22 kV nett samt i transformeringsstasjon mot sentralnettet. NVE vil derfor ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Odda Energi AS er områdekonsesjonær og skal ifølge søknaden stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Håra Kraft SUS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	1,671
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,084
5-persentil sommer	m ³ /s	0,4
5-persentil vinter	m ³ /s	0,072
Største slukeevne	m ³ /s	2,90
Minste slukeevne	m ³ /s	0,145

Ved det planlagte inntaket er middelvannføringen beregnet til å være 1,671 m³/s, inkludert de to planlagte overføringene. I søknaden er det foreslått slipp av minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 84 l/s i perioden 1.5 – 30.9. I søknaden er produksjonstap ved slipp av 100 l/s i denne perioden beregnet til å være 0,36 GWh. Dette er brutto produksjonstap og nettotapet vil være mindre da det vil være flomoverløp i perioder. Redusert produksjon ved slipp av alminnelig lavvannføring om vinteren er av søker beregnet til å være 0,64 GWh. Dette er også en bruttoberegning i og med at kraftverket vil måtte stå i perioder i og med at tilsiget vil være mindre enn kraftverkets minste slukeevne.

Odda kommune tilrår slipp av minstevannføring som omsøkt. Fylkesmannen i Hordaland mener at tiltaket vil medføre negative konsekvenser for fossefall og fuktkrevede kryptogamer dersom minstevannføring ikke slippes. NVE mener at slipp av minstevannføring er nødvendig for å ivareta vannveiens økologiske funksjon, også vinterstid, men den kan settes lavere i denne perioden siden behovet anses for å være mindre samt at naturlig lavvannføring er lavere om vinteren. Vi mener at det ikke er grunnlag for å kreve minstevannføring i de to små bekkene som overføres og at minstevannføringen gir mest nytte ved slipp fra hovedinntaket.

Følgende minstevannføring fastsettes:

Fra hovedinntaket i Håraelva: 100 l/s i perioden 1.5 – 30.9

50 l/s i perioden 1.10 – 30.4

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved inntaksdammen skal det etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE på forespørsel. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Totalt vil disse påleggene gi en reduksjon på ca. 0,79 GWh og produksjonen blir ca. 16,4 GWh.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE vil ikke godkjenne detaljplaner før det foreligger endelig avklaring om nettilknytning.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Detaljer i prosjektet, som utforming av inntaket, støydemping og miljøtilpasning av kraftstasjonen med mer, ligger under denne post.

Rørgaten og overføringskabelen skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig.

Eventuelle terrengskader som følge av transport skal utbedres så raskt som mulig.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Ev. pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. Dersom tiltaket krever dispensasjon fra kulturmyndighetene må dette være på plass før detaljplaner kan godkjennes. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle

aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Privatrettslige spørsmål

Privatrettslige spørsmål som angår de enkelte eiendommer som blir berørt av utbyggingen må løses direkte mellom utbygger og de respektive grunneierne.